

Letnik XLII – oktober 2017, št. 3
ISSN 1318-9484

Jesenska idila

IZ VSEBINE :

- **Uvodnik**
- **Člani poročajo o izletih: Petelinjsko jezero s sveto Trojico, Kompotela, planina Razor in bohinjske gore, Macna, Bistriški vintgar, planine nad Bohinjem**
- **Utrinki iz narave: Divji bezeg**
- **Naravovarstveni kotiček: Na selitveni poti ptic**
- **Spoznajmo živali skozi poezijo: »Potepinski osatnik«**

Prva številka glasila v tekočem letu izide **sredi meseca februarja** (gradivo za občni zbor), ostale tri številke pa **v začetku meseca maja, septembra in januarja**. Vaše prispevke za objavo pričakujemo do sredine meseca aprila, avgusta in decembra na e-naslov **<info@pd-viharnik.si>**.

Uredila: Metka Bulc, lektorirala: Ema Miklavič

UVODNIK

Dragi planinke in planinci viharniki,

verjamem, da ste lepo, predvsem pa po svojih željah preživeli zdaj že skoraj pozabljene letošnje poletne dni.

Narava nas je pospremila v jesenski, če ne že zimski čas. Iz bujnih zelenih brstov v rastoče sočne plodove, do povsem zrelih in za uživanje namenjenih sadov našega rastlinja nas narava pripravlja na zimsko, najbolj mrzlo in obenem najbolj mirno obdobje leta. Tako za živali in rastline, kot tudi za nas. Če so bile poleti na vrhuncu naše zunanje aktivnosti, se jeseni, pozimi pa še posebej, naše dejavnosti selijo v notranjost. To sicer ne pomeni, da se s tem obdobjem naše obiskovanje gora, hribov in dolin končuje. Nasprotno, vsak izlet v osrčje naše narave dobi poseben čar. Ni namreč dosegljiv v vsakem trenutku, kot je to povečini poleti, ampak le v določenih vremenskih razmerah. A prepričana sem, da vas to ne bo odvrnilo od planinskega udejstvovanja tudi v zimskih mesecih. Naše planinsko društvo je namreč eno izmed redkih, ki organizira izlete praktično vsak vikend v letu, zato je verjetnost izpeljave le-teh toliko večja.

Tako kot narava, so tudi naša življenja prepletena s spremembami v vsakem trenutku. Pravzaprav so spremembe edina stalnica v življenju. Na vseh nivojih, osebnem, družinskem, službenem in ne nazadnje duhovnem nivoju. Da sem jih sama v tem letu doživela kar nekaj, verjetno že veste. Zdravstvenim so sledile spremembe na službenem področju. A kar mi po eni strani predstavlja zadovoljstvo in izpolnjeno namero, mi druga stran prinaša nove obveznosti in odgovornosti. Tako sta moj čas in energija za izpolnjevanje dolžnosti, ki sem se jim obvezala pred dvema letoma, na žalost močno okrnjena. Ker mi posledično torej v trenutnem obdobju žal svojega dela ne uspeva opravljati, kot želim in kot je bil tudi moj cilj ob sprejemu obveznosti, se na tem

mestu obračam na vas s prošnjo. Glede na vse vaše napisane prispevke iskreno verjamem, da je med vami, viharnicami in viharniki, nemalo retorično spretnih in pesniško navdahnjenih, predvsem pa predanih planincev, ki bi lahko prevzeli mesto urednika glasila v našem društvu.

Delo ni zahtevno, obenem pa vam bo zagotovljena izdatna pomoč in podpora z naše strani. Spodbujam in vas prijazno pozivam torej, da se nam pridružite in pomagata soustvarjati naše planinsko društvo. Sprostilo se je tudi mesto tajnice, zato ste dobrodošli tudi v tej vlogi.

Dragi planinci viharniki, navkljub naštetim spremembam sem prepričana, da se bodo naše poti še kje srečale. Čeravno ne na izletu, pa vas z veseljem pozdravim na pločniku v mestu ali ob kakšni drugi priložnosti.

**Urednica
Metka Bulc**

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

PETELINJSKO JEZERO, SVETA TROJICA/LONICA (1124 m), 13. 5. 2017

Dokaj nepredvidljivo vreme in ne preveč ugodna vremenska napoved ni ustavila viharov, da se ne bi v soboto, 13. maja 2017, odpravili na naravovarstveni izlet na Pivško z namenom, da si ogledamo Krajinski park Pivških presihajočih jezer in da se povzpemo do obnovljene cerkve Sv. Trojica na 1124 m visoki Lonici. Naša vodnica je bila Marija Kastelic. Naravovarstveni izleti so običajno zelo nezahtevni, tokrat pa je bila višinska razlika našega vzpona cca. 500 m, pa tudi vreme je bilo zelo nepredvidljivo.

Najprej smo obiskali Ekomuzej Pivških presihajočih jezer v Slovenski vasi v občini Pivka. Pivških jezer je sedemnajst, največje je Palško jezero, najdlje časa pa na površju vzdrži Petelinjsko jezero, ki smo ga obiskali tudi viharov. Občina Pivka ima največ jezer v Sloveniji, ampak takih, ki enkrat so, naslednji teden jih pa že ni. Takole imajo napisano v predstavitveni zloženki: »Krajinski park Pivška presihajoča jezera leži v kotlini, kjer se rodi burja. Igra vode, kamna in preplet človeka prikaže naravno in kulturno dediščino v najlepši obliki«.

Eko muzej Pivških presihajočih jezer v Slovenski vasi

V Ekomuzeju smo izvedeli, kako jezera nastanejo, kako živijo domačini in spoznali rastlinski in živalski svet v teh krajih. Muzej je interaktiven, zelo poučen, imeli pa smo tudi izvrstno vodnico, domačinko, ki nam je res z navdušenjem pripovedovala o teh krajih.

Kažipot za naš cilj

V pivški pokrajini živi ogromno raznolikih rastlinskih in živalskih vrst, zlasti veliko metuljev, domačini pa so ponosni na to, da je to pokrajina Martina Krpana. Slovenski junak Martin Krpan je bil doma z Vrha pod Sveto Trojico, med Postojno in Pivko. Domačini so o tem tako prepričani, da so Martina Krpana postavili v grb občine Pivka. Fran Levstik je okoli leta 1858 zvedel zgodbo o dobrem in klenem možu Martinu Krpanu, ki je »švercal« sol, in napisal povest Martin Krpan, ki jo vsi Slovenci dobro poznamo in smo ponosni na lik Martina Krpana.

Domačini v teh krajih so se v preteklosti ukvarjali s prodajo ledu. Led na zamrznjenih jezerih so narezali na velike kocke in ga spravili v globoke jame, ki so jih skopali. Na dno so položili slamo, potem pa izmenjaje led in slamo. Poleti pa so led z vozovi vozili v Trst in ga za hlajenje pijač in živil prodajali gostilničarjem in ribičem.

Vodnica v muzeju nam je povedala tudi zgodbo o izumrtju vasice Vasišče, ki je bila nad Petelinjskim jezerom. Skoraj vsi vaščani razen starejših in majhnih otrok so se odpravili na polnočnico v cerkev v Slavini. Da bi si skrajšali pot, so šli po zaledenem jezeru. Jezero se je udrlo in skoraj vsi vaščani so izgubili življenje, otroke in starejše pa so razselili po bližnjih vaseh.

Po končanem ogledu v Ekomuzeju Pivških presihajočih jezer smo se odpravili proti Petelinjskemu jezeru, ki je pol ure hoda od Ekomuzeja Pivških presihajočih jezer. Še kar nekaj jezera je bilo, na obrobju pa čudoviti modri irisi.

Na poti do Petelinjskega jezera smo v oddaljenosti kakšnih 100 metrov od nivoja jezera videli tablo, ki je označevala, do kod je leta 2014 v času katastrofalnih poplav segala voda Petelinjskega jezera. Poplavljeno je bilo ogromno območje.

Pogled na Petelinjsko jezero

Vzpenjali smo se proti Sv. Trojici, občudovali prekrasno gorsko cvetje, malo je pihalo, malo rosilo, pot se je kar vlekla, ampak na koncu smo zadovoljni posedli ob cerkvi Svete Trojice, kjer smo si privoščili zaslužen malico.

Lepo klesan kamen nas usmerja, da smo na pravi poti.

Spust je trajal malo dlje, kot smo računali, nekateri so postali slabe volje. Med povratkom domov pa smo na Pivškem nakupili še dober sir in skuto.

Izlet je bil lep in prijeten, narava čudovita. Hvala vodnici Mariji za ves trud v zvezi z organizacijo in izvedbo izleta.

Viktorija Grašič Bole

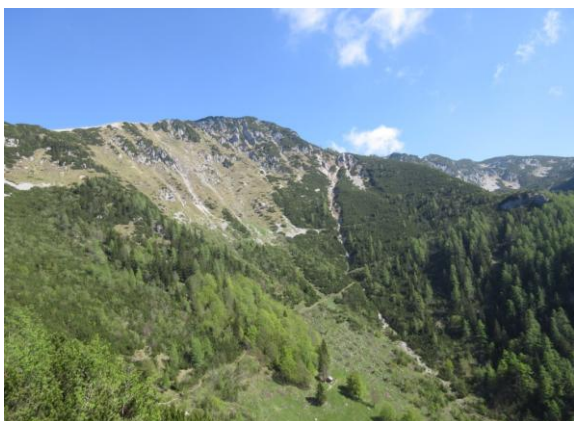
KOMPOTELA (1989 m), 28. 5. 2017

Nedeljsko jutro dne 28. 5. 2017 je že dišalo po poletju, ko smo se z našo vodnico Anico odpeljali proti Gorenjski. Po izvozu z avtoceste za Vodice smo se »držali« smeri za Krvavec. Malo pred spodnjo postajo kabinske žičnice za Krvavec smo zavili desno proti naselju Ambrož na Krvavcu. Še kar strma asfaltirana cesta nas je delno skozi gozd in delno med razglednimi cvetočimi senožetmi mimo naselja Ambrož pripeljala še višje do planine Jezerce, kjer smo parkirali.

Viharniki na začetku poti proti Kompoteli

Smerna tabla za Kompotelo nas je usmerila na ozko pot navzgor po travniku in nato na položni kolovoz, po katerem smo prišli do Kriške planine. Po travniku s cvetočim regratom smo kar kmalu zapustili Kriško planino in prišli na ožjo gozdno pot, ki nas je vodila rahlo navzgor in malo navzdol, nato pa položno in nato spet navzgor skozi nizke borovce, in že smo zagledali travnate pašnike na planini Koren.

Gozdna pot in pastirske stezice - »doli, gori in še višje« pod Velikim Zvohom proti planini Koren

Viharniki na planini Koren, v ozadju pastirska koča

Po kratkem postanku na pašni planini Koren nas je nadaljnja pot vodila mimo prijetne samopostrežne pastirske okrepčevalnice, nato pa navzgor po travnatem pobočju med desnim grebenom Košutne in levim grebenom Ježa in pot nas je med nizkimi borovci pripeljala na vrh Kompotele.

Če so na razglednih pobočjih Ambroža cvetoči travniki oznanjali že prihod meseca junija, ki mu upravičeno pravimo rožnik, so se gorske cvetlice na travnatem pobočju Kompotele šele dobro osvobodile snežne odeje, se prebudile in cvetoče zadihale v vsej svoji lepoti.

Vrh Kompotele nekateri imenujejo tudi razgledni balkon nad dolino Kamniške Bistrice. Viri navajajo, da se je današnja podoba doline Kamniške Bistrice oblikovala v ledenih dobah pred več tisoč leti. Ledeniki so poglobili dolino, zato so vode iz južnih pobočjih Grintovcev izbrale novo pot proti Savi.

Sijaj cvetlične lepote

Na te izjemne razglede z vrha Kompotele je opozoril slovenski naravoslovec in geolog Ferdinand Seidl (1856-1942), ki je avtor prve slovenske knjige o splošni geologiji z naslovom: *Kamniške in Savinjske Alpe, njih zgradba in njih lice* (<https://sl.wikipedia.org/>).

Vrh Kompotele s planine Košutna – v ozadju poglavarji Kamniško-Savinjskih Alp

Viharniki na vrhu Kompotele - zazrti v verigo Kamniško-Savinjskih Alp.

Na vrhu Kompotele smo vsi viharniki hkrati uprli pogled v verigo Kamniško-Savinjskih Alp, kar je za trenutek prepodilo oblačno zaveso nad vrhovi. Nagrajeni smo bili s prekrasnimi panoramskimi razgledi od Kalškega grebena, Grintovca, Skute in

Skupinska na vrhu Kompotele

Brane vse tja čez Kamniško sedlo, Ojstrico in še naprej proti Veliki planini.

Ko smo se naužili razgledov na vse strani, smo še kar malo obsedeli in pri tem praznili nahrbtnike ter polnili naše želodčke, pa še za kakšno radovedno planinsko kavko je bilo.

Nekateri pohodniki se s Kompotele vračajo na Kriško planino čez Ježa in po grebenu Korena ter Velikega Zvoha. Mi smo izbrali pot, po kateri smo prišli, in se v »gosjem redu« in mimo odpadlega »jelenovega rogovja« vračali proti planini Koren. Tako kot je zapisal pesnik J. Menart v pesmi o povratku z gore: *»in sreča je, da je pred mano pot, in to da vem, da slast je v tem, da grem.«*

Le kateri jelen je odvrigel to nenavadno »rogovje«?

Vračanje viharnikov proti planini Koren

Po kratkem počitku na planini Koren nam je pot kar prehitro izginjala in že smo prišli na naše izhodišče. Preden smo se zadovoljni in »prezračeni« odpeljali v dolino, še za slovo pogled proti oddajniškemu stolpu na Krvavcu.

Za slovo še pogled proti Krvavcu

Hvala naši vodnici Anici za vodenje, saj nas je večina prisotnih prvič ubirala te prijetne in nekoliko samotne pastirske poti po spodnjem robu Krvavca in Zvoha.

Marija Kisin

Foto: Zvone Bergant

**PLANINA RAZOR (2054 m) in
BOHINJSKE GORE,
8. in 9. 7. 2017**

Pot: Ljubljana – Idrija – Tolmin – Tolminske Ravne – Planina RAZOR – gooor na 2054 m in nazaj.

Hribi in gore: Žabiški Kuk, Vogel, Vrh nad Škrbino, Planina na Kalu, Grušnica nad Planino na Kalu.

Viharniki: Štefan, Vida, Darja, Živa, Slavica, Alenka, Ljuba, Darja, Barbara, Brigita, Slavi, Darko, Urška, Irena, Barbara, Neli, Nataša, Grega, Evgenija.

Pot smo začeli na parkirišču Dolgi most, od tu smo se s štirimi avtomobili odpeljali proti našim goram že ob šestih zjutraj.

Jutro je bilo sveže, lepa pokrajina nas je navduševala ob poti proti našemu izhodišču za vzpon v visokogorje. Meglice so tiho lebdele nad pokrajino in vodnik Štefan nam je na Petrolu v Idriji pričaral

toaletno in 'kofe'. Avtomobile smo pustili v Tolminskih Ravnah, do koder vodi precej vijugasta asfaltna cesta, dolga 10 km.

Ob 12h smo že bili v koči na planini Razor (1316m), kjer je tudi žig za transverzalo. Kočo vodijo štiri domačinke iz PD Tolmin. Trenutna oskrbnica je bila Slavica.

Koča na Planini RAZOR 1316m

Vodnik Štefan in oskrbnica Slavica na planini RAZOR

Po pivu, kislem mleku in sendvičih iz »ruzaka«, smo ob 13h krenili navzgor na Vratca in po brezpotju na Žabiški Kuk, ki je visok komaj malo pod dva 'jurja', 1881 m. Med potjo smo občudovali rožice, jih vohali, slikali, se čudili, kako lepo je v hribih in kako prijeten je poletni dan, kljub visoki vročini v dolini. V Ljubljani je bilo 35°C.

Rožice: planika, rododendron, kranjska lilija, kukovica, arnika, gorski rman, plahtica, marjetke, rumene marjetke, Cluzijev svišč, Cojzova zvončnica, klinčki (nageljček), materina dušica, rdeča murka in še veliko drugih.

Glede na zelo vitalno in mlado skupino planink in dveh planincev sem bila tokrat bolj počasna, moja kondicija je zadnje čase upešala.

To se vidi tudi po fotkah, ko sem uspela narediti pogled na pohodnike in planine iz žabje perspektive.

Prespali smo v izredno lepo urejeni koči, sobe s po štirimi posteljami, bele rjuhe in blazine, toaletni prostori čisti in urejeni. Gospe oskrbnice so spekle domač kruh, jedi na žlivo, špagete, sirove štruklje, palačinke ... in še kaj.

Cena prenočišča za planince je v sobah 9 EUR na osebo. To sem morala napisati, naj se vidi, da smo Slovenci gorsko bogati in da poleg prelepih gora premoremo tudi odlično ponudbo bivanja v hribih. Koča si zasluži, da jo za leto 2017 proglasimo za »NAJ KOČO LETA«.

Zvečer smo ob prijetnem klepetu in šalah popivali ledeno pivo in okoli 22h legli k zasluženemu počitku. Ob polnoči sta v dežju in nevihti s sodro v kočo prispela še Grega in Evgenija. Med potjo ju je tako pralo, da sta bila do kože premočena.

V nedeljo zjutraj smo vstali ob 6h, nekateri celo prej, in ob 7h že krenili v hrib, tokrat na Vrh nad Škrbino 2054 m, sprva skozi gozd in ruševje, nato pa preko skalovja s pomočjo stopnic in jeklenice smo dosegli vrh. Fantastičen razgled nam je poplačal ves trud po poldrugi uri hoje. Pod nami je v vsej svoji lepoti ležalo Bohinjsko jezero, nad njim kot na dlani Julijci z očakom Triglavom, zadaj pa Karavanke, na jugu Tolminska kotlina z Mostom na Soči, Banjška planota in Tržaški zaliv, na zahodu pa Matajur in Krnsko pogorje. Po kratki malici in martinčkanju smo se vrnili v našo bazo, kočo na planini Razor. Tu smo se okrepčali in sestopili do naših vozil v vasi Tolminske Ravne.

Medtem ko sta vodnika Štefan in Grega planince vodila po Bohinjskih gorah, smo štiri planinke, ki smo že malček bolj zrele in modre, rekly, da bi raje preživele dan bolj ležerno. Odšle smo iz kočje šele ob 9h, Štefan pa nas je že prejšnji zvečer podučil, kje pelje pot na Planino na KALU in na vrh Grušnice 1570 m. No, naša pot je bila dolga 4 ure in že smo bile na parkirišču v vasi Tolminske Ravne. Pri prvi hiši je številna družina sedela zunaj, se hladila s pivom, žejne in utrujene smo se tudi me pridružile in postregli so nas s pivom in biskvitom. Kupile smo še tolminski sir in kmalu so se iz planin prikazali naši viharniki, ki so ta dan naskočili Vrh nad

Škrbino (2054m). Planinke in planinci so bili vsi nasmejani, bogatejši so bili še za eno štampiljko, ki so jo žigosali v knjižico »SLOVENSKA PLANINSKA POT« ali včasih so rekli Slovenska planinska transverzala, v markacijah označena s številko (1), <http://www.pespoti.si/spp.php>,

Domov grede smo se ustavili še na ledeni kavi ob jezeru »MOST NA SOČI«, kjer so se najbolj vesele in duhovite planinke celo kopale.

V Ljubljani smo bili ob 20. uri, nogice pa so bile prijetno mehke in gumijaste (vsaj moje).

Štiri zrelejše in modrejše viharnice, ki smo drugi dan ubrale bolj ležerno pot na Planino na Kalu.

Postrojenje planincev pred turo na Vrh nad Škrbino ob 7h zjutraj

Na vrhu Vrha nad Skrbino 2054m

Po turi smo se družili pred kočo na planini Razor.

Na poti na Žabiški Kuk smo naskočile bunker ob poti.

Gasilska na vrhu Žabiškega Kuka 1884 m

Ljuba Prezelj in Štefan Rojina
Foto: Ljuba in Brigita

MACNA (1672 m) - avstrijska Koroška, 10. 6. 2017

Drugo soboto v mesecu juniju smo se viharniki odpravili na izlet na Macno (Matzen), ki se nahaja na jugovzhodni strani Borovelj. Izleta se je udeležijo 11 viharnic, ki se niso prestrašile opombe v opisu izleta, da je vzpon zadnje pol ure proti vrhu zahteven.

Naš vodnik Borut Vukovič nas je opozoril, da moramo za prehod meje imeti pri sebi osebni dokument zaradi poostrene kontrole, kar se ni zgodilo že vrsto let po vstopu naše države v Evropsko unijo. Na meji je v naš avtobus res vstopila avstrijska carinica, a ko je videla, da smo sami planinci, je bil pregled dokumentov bolj formalne narave.

Po vožnji mimo Borovelj smo se vzpele do zaselka Zavrh (Hintergupf), ki leži na okoli 950 m nadmorske višine. Parkirali smo pri kmečkem gostišču, kjer je lastnica obvladala slovenski jezik.

Zaselek Zavrh, kjer smo pričeli pešačiti.

Nato smo krenili po lepi gozdni poti, ki je dvakrat prečkala tudi širšo makadamsko pot, hodili po njej oz. jo prečili. Visoka oblačnost je grozila, da bo pričelo deževati prej, kot je bilo napovedano. Rahle dežne kapljice so nekatere planinke splašile, tako da so odprle dežnike, vendar so jih kmalu nato zaprle, saj se je izza oblakov že pričelo malo svetlikati. Po dobri urici hoje smo imeli počitek in okrepčilo iz nahrbtnika pri širokem križpotju, kjer je bila mizica z dvojno klopjo in križem.

Nato smo našo pot nadaljevali po prijetni stezici, ki je vodila vse do cerkvice sv. Ane, ki leži na razglednem sedelcu pod Macno. Vodnik je v opisu poti navedel, da je na njen god, ki se praznuje 26. julija, cerkvice deležna množičnega obiska.

Zaslужen počitek pred naskokom na vrh

Kot vemo, je sv. Ana mati Device Marije ter Jezusova stara mati. Sveta Ana je zavetnica (patrona) proti revščini, pa tudi proti nevihti. Ravno okrog Aninega praznika so velike vročine in je mnogo neviht. V Sloveniji je sv. Ani posvečenih nekaj nad 70 cerkva.

Med našimi planinkami so bile kar tri Ane, zato jih je vodnik pozval, da je potrebno to dejstvo ustrezno zabeležiti, in naredil je lep posnetek treh brhkkih planink pred istoimensko cerkvico.

Tri Ane pri sv. Ani

Po krajšem pomenku smo se vse viharnice odločile, da gremo na vrh in nato krožno do razpotja, čeprav je bila manj pogumnim ponujena možnost, da bi se po isti poti vrnile nazaj. Počasni smo pričeli »gristi« v strmo in skalno pobočje, korak za korakom, in je šlo. Po približno pol urice vzpona smo prišli na prvi greben. Nekatere planinke so mislile, da smo že dosegle naš cilj, nakar je vodnik pokazal na sosednji skalnat greben s križem nad previsom, kjer je uradno vrh Macne.

Ponovno je bilo potrebno malo poguma za krajši spust in ponovno grizenje med skalami. Med potjo pa smo na previsnih terenih, posameznih stenah in škrbinah skal lahko videli ogromno zelenih listov lepega jegliča, bolj poznane kot avrikelj, ki pa je v času našega izleta v glavnem že odcvetel. Le na posameznih bolj osojnih mestih je še zamujal s cvetenjem, tako smo lahko občudovali njegovo živorumene socvetje, ki spominja na trobentice. Kolegica planinka, ki je bila na Macni dober mesec dni pred nami, mi je poslala fotko tega naravnega vrta.

Rastišče avriklja pod Macno, kot ga je doživela planinka kakšen mesec dni pred našim izletom.

Pri nas je avrikelj precej pogost, saj ljubi apnenčasti kamen. Zaradi svoje lepote pa je ogrožen, saj si ga marsikateri ljubitelj cvetja želi imeti v svojem skalnjaku, zato je v Sloveniji zavarovan že od leta 1922. Nekateri ga imenujejo tudi ključ svetega Petra. Ko se pred nami pojavi skala s šopki živorumenih dišečih cvetov, se nam zdi, da smo v preddverju nebes.

Na vrhu Macne

Proti vrhu je bila pot varovana z jeklenicami, tako da se nismo imele česa bati, le nekaj kondicije je bilo potrebne. Rahlo preznojeni in utrujeni smo prišli do lesenega križa na vrhu Macne, ki se ponaša s 1627 m višine, sami pa smo opravili slabih 700 m višinske razlike. Od tu smo imeli prelep pogled na Obir, Košuto in Košutico, Grlovec, Setiče in široko dolino reke Drave.

Po postanku, namenjenem občudovanju okoliških gora in fotografiranju, je sledil ponoven rahel spust in vzpon na še nekoliko višji greben, ki pa ni razglašen kot vrh Macne, ker ni tako razgleden zaradi same lege. Da je bila mera polna, je sledil še četrti, sicer nekoliko nižji spust in vzpon, nato pa je resnično sledil le še spust v dolino. Tudi pri krožnem spustu do sedla smo se kar utrudili, saj so morale močno delati naše nožne zavore.

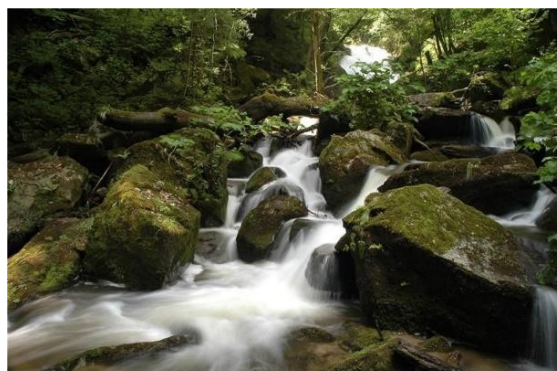
Strm spust do sedla

Nato pa je sledila lažja pot vse do zaselka Zavrh. Utrujeni, a dobre volje smo se pri kmečkem gostišču odpočili, odžejali in okrepčali ob mrzlem pivu, kavici in domačem zavitku.

Dobre volje in veseli nad uspešno opravljenim vzponom in nad tem, da smo ob pomoči vodnika ponovno odkrili lepote naše nekdanje gore, smo se vračali nazaj proti domu.

Nevenka Kanduč

BISTRŠKI VINTGAR, naravni spomenik na Pohorju, 12. 8. 2017

Brzice in slapovi reke Bistrice

Vhod v Bistriški vintgar

Če se odločiš za izlet v naravo in pri tem pričakuješ kaj posebnega, potem se prijavi k vodnici Heleni Tepina in zagotovo ne moreš zgrešiti. Prva posebnost naravnega rezervata na Pohorju med ogromnimi smrekami in spektakularnimi slapovi, brzicami in tolmuhi je, kadar pada dež. Nekako Helena pravi, da ni vreme tisto, ki bi pokvarilo izlet, ampak samo neprimerno opremljen planinec ali planinka.

POT: Ljubljana – Slovenska Bistrica – Zgornja Bistrica- Bistriški vintgar (6km dolga soteska na južni strani Pohorja), ki je kot grapa, soteska, globoka in ozka, s strmimi in skalnatimi pobočji speljana ob reki Bistrica. Končali smo nekako blizu vasi Zgornja vas, od koder nas je kombi odpeljal v Turiško vas v gostilno Brbre, od tu pa po dobrem kosilu še na ogled Ančnikovega gradišča nad Jurišno vasjo.

Planinci in planinke PD Viharniki: Vodnica Helena, Alenka, Milojka, Ljubica, Marko, Tone, Marija, Nataša, Jožica Černe, Anka, Lidija, Vladka, Ana, Ljuba, pa še dva šoferja Matej in Žiga prevoznika Vrankar z dvema kombijema. Izlet bom opisala bolj podrobno, ker bi bilo zanimivo ta kraj še

kdaj obiskati, da nam bo takrat » izlet na dlani«. Ker sem bila tako navdušena ob zaključku izleta, je Helena mene določila za potopis.

Vremenska napoved je sicer bila bolj slaba, a v tem koncu pod Pohorjem in na Pohorju naj ne bi padalo, poleg tega naj bi kmalu po dopoldanskih plohah prenehalo. Pa ni bilo tako, vsi smo bili dobro opremljeni in zrak je bil vlažno topel in izpod dežnih plaščev in dežnikov se ja kar kadilo. Zanimivosti, ki nam jih je pokazala in predstavila naša Helena, so bile že pred začetkom pohoda v vasi Zgornja Bistrica, kjer smo si ogledali kar v naravi, ob poti na tleh, skale in plošče pohorskega marmorja v slikoviti zelenobeli in sivi barvi. Pot nas je kmalu pripeljala do rimskega kamnoloma, kjer so nekoč lomili marmor za rimske nekropole na Štajerskem. Ob poti, ki je lepo speljana ob reki Bistrici, smo si ogledovali posebno rastlinje, zanimive paličaste bilke, ki spominjajo na preslico brez stranski iglic. Imenovali smo jih kar »členkarji«.

Členkarji ob poti

Razstavljen pohorski marmor na točki počivanja in izobraževanja

Reka Bistrica je tudi vir pitne vode za Slovensko Bistrico in okoliške vasi. Po tleh dokaj težko prehodnega gozda ležijo podrti drevesa, trohniijo veje, visoko rastlinje pa spominja na tropski pragozd. Samo še medveda si lahko predstavljaš in kakšnega povodnega moža. Kmalu smo prišli do prelepega slapa Šum.

Alenka, polna energije ob slapu Šum

Eden lepših med številnimi slapovi na Bistrici

Videli smo več ostankov mlinov, edino slovensko nahajališče posebne praproti, skalovje, poraščeno s stoletnimi mahovi, videli in pozirali ob 250-letni že podrti in delno trhleni Maroltovi jelki z obsegom 6 m, 43 m v višino pred podrtjem in proti koncu še Blažičeva elektrarna. Elektrarna je bila zgrajena po prvi svetovni vojni in kraljica Marija Karađorđević je dala posebno dovoljenje, da jo je še dolgo vodil in koristil kmet Lorbek, ki je blizu vintgarja še danes.

14 planincev in planink v pisanih pelerinah, brez Alenke, ki je naredila tole lepo fotko.

Pot po Bistriškem vintgarju se konča v Močniku. S kombijem smo se pripeljali na ogled slikovite stare cerkve Sv. Urha in že omenjenega Ančnikovega gradišča z obzidjem, kjer so našli ostanke poznoantične in zgodnjerednjeveške utrdbe iz 4. stoletja naše ere. Od naše končne poti bi lahko še nadaljevali proti Trem Kraljem, Črnemu jezeru ali Arehu, a smo to prihranili za naslednje leto.

Slikovita cerkev Sv. Urh iz 16 stoletja

Kombija sta nas odpeljala na zaslužen kosilo v gostišče »BRBRE« v Turiški vasi, kjer so nam postregli s štajersko kislom juho, gobovo juho, ajdovimi žganci, domačim kruhom in pohorsko gibanico. Helena je med potjo zbirala prijave k ponudbi »pohorskega piskra«, ki je tako značilen za ta del Štajerske, a ker sta se prijavila samo dva planinca, tega v gostišču nismo naročili, saj so ta dan kuhali le za našo skupino.

Končno smo dosegli svoj pohodni cilj v gostišči BRBRE v Turiški vasi na Pohorju.

Smo pa si vzeli recept, ki ga na kratko podajam.

POHORSKI PISKER

50 dkg kuhanega ješprena
 50 dkg svinjskega mesa
 50 dkg telečjega mesa
 50 dkg divjačinskega mesa ali drobnice
 50 dkg krompirja
 30 dkg slanine
 dve čebuli
 4 stroki česna
 2 žlici kisa ali vina
 po želji : fižol, korenje, petršilj, zelena, koleraba, gobe, grah,...
 začimbe: sol, poper, lovor, šetraj, majaron, kumina, mast ali olje

Čebulo in slanino na maščobi prepražimo, dodamo divjačinsko meso, po 10 minutah pa še telečje in svinjsko meso, krompir, zelenjavo in gobe. Pražimo, da tekočina

izpuhti, dodamo česen, da zadiši, zalijemo z vročo vodo in kuhamo, dokler se meso ne zmehča. Na koncu dodamo kuhan ješprenj, začimbe, kis ali vino in vse skupaj še malo pokuhamo. Čisto na koncu lahko vsak po želji doda še žličko kisle smetane. Zraven se prileže svež domač kruh iz krušne peči in štajersko vino ritoznojčan.

**Fotografije in besedilo:
Ljuba Prezelj**

PLANINE NAD BOHINJEM

"V taki vročini v hribe? Saj te bo kap." Najbrž nisem bila edina, ki sem poslušala taka in podobna svarila zapriseženih dolincev, ko sem izrazila namero, da grem v planine nad Bohinjem zadnji avgustovski konec tedna z napovedmi nad 30° C.

A izlet je bil preveč mikaven, da bi oklevala. Potrebna je bila le dovolj zgodnja prijava, pa še to se je kasneje pokazalo kot nepotrebno, saj Štefan nima srca, da ne bi organiziral izleta tako, da ustreže vsem.

Tokratni planinci in planinke

Bili smo zgodnji, komaj se je začelo daniti, a bilo je nujno, kajti cesta - parkirišče pri planini Blato - je hitro polno. Tu je tudi zelo obljudeno izhodišče za pristop do Doline Triglavskih jezer. Smolo pa smo imeli še z vozilom, saj je zaradi okvare le s težavo zmoglo vzpon, pa tudi po ravninah je bilo zelo počasno, tako da smo potrebovali kar dve uri do izhodišča.

Bilo je prijetno sveže, ko smo zagrizli v strmino proti planini Krstenica. Pot je bila pravi užitek: v senci po gozdu, mehka,

mehka, kakršno ustvari iglast gozd z mahovi. Za kratke postanke, da ne bi dehidrirali, je skrbel naš vodnik. Malo smo se razležli, a brez strahu, da bi se izgubili, saj je Štefan poskrbel za zvezo z zadnjo v koloni (bilo nas je kar 24) z voki-tokijem. Po dveh urah hoje smo bili na prvem cilju. Planina Krstenica se je kopala v soncu, mi pa smo se razpršili med planšarskimi domovi in po travnikih, vse do majhnega kucija. Planina je prelepa. Pne se po pobočju, od koder se razteza pogled na vse južne bohinjske gore: Črno prst, Rodico, Vogel, Planjo, Škrbino, vse do Krna. Na zahodu planino varujejo kamniti Ogradi, porasli s posameznimi iglavci kot stražarji. Božansko, da ti zastane dih, te preplavi sreča in se sploh ne bi vrnil v dolino. Planina je živa, v nekaj vzorno ohranjenih stanovih so pastirji (morda pa tudi pohodniki, kot smo jih zaznali), krave s telički kar sijajo od zdravja in sitosti. Pošteno smo se spočili, se naužili lepote in v bližnjem zajetju napolnili plastenke.

Na planini Krstenici

Skupinski portret na Krstenici

Dobro uro smo potrebovali do našega drugega cilja - planine Laz. Spustili smo se v popolnoma zaprto veliko vrtačo, obdano z gozdom in posejano s starimi

planšarskimi domovi, ki so bili tudi zavetišča za živali, kar daje stavbam povsem drugačno podobo. Na enem ponujajo tudi hrano in sire, skuto. Uživali smo v žgancih z ocvirki, odličnem kislem mleku in si napolnili še nahrbtnike s sirom. Presenečenje je bilo popolno, ko sta dve planinki spoznali znanko iz ljubljanske gimnazije, ki sedaj gospodari na planini. V majhni kočici ima tudi polno starin. Stregla sta nam mladenka in mladenič, verjetno njena sorodnika.

Vodnik Štefan nas vodi do planine Laz.

Ohranjen pastirski stan na planini Laz

Notranjost planinskega stanu

Kar presiti smo se podali proti planini Jezero, malo navzdol, malo navkreber, pa vendar skoraj ves čas po senci. Popoldanske ure in nižjo nadmorsko višino smo že čutili, a se po dobri uri spet odžejali s pijačami iz bifeja in hladilnika. Pošteno smo se spočili na klopeh nad jezerom. A nismo bili več sami. Na stičišču več poti se je že nabrala pisana, tudi mednarodna družčina. Še enourni spust k avtomobilom pri planini Blato in naših moči je bilo konec. Da se nam ne bi kamnita, ne ravno prijazna pot preveč vlekla, nas je Štefan kratkočasil s šalami. Saj bi mu človek pritegnil, a kaj, ko jih je treba znati tudi povedati.

Cvetlični utrinek

Šofer je medtem popravil kombi, tako da smo skoraj brez zastojev kar padli v Ljubljano. Bilo bi lepo, če bi pot še kdaj ponovili.

Darja Jurjec

Foto: Vida Mavec in Alenka Hitti

UTRINEK IZ NARAVE

DIVJI BEZEG

V drugi polovici meseca avgusta, ko je vročina nekoliko popustila, sem se skupaj z dvema planinkama odpravila na Kamniško sedlo, 1903 m. Vzpon od Kamniške Bistrice traja nekaj manj kot štiri ure. Po prehojenih dveh tretjinah poti, ko se končuje gozd in prične neporaščeno travnato pobočje, smo se planinke odpočile ob lepo prenovljenem bivaku Pastirji. Ob njem smo zagledale zelo lep, košat divji bezeg, ki se je kitil z

obilnimi in velikimi grozdi rdečih jagod. Enkratna popestritev v zelenem gozdu.

Bivak Pastirji ob poti na Kamniško sedlo, z velikim grmom divjega bezga.

Divji bezeg je z rdečimi plodovi vabil v goste.

Ko smo nekaj minut občudovale živo rdeče jagode divjega bezga, so naenkrat nanj prileteli štirje meniščki. Neutrudno so skakljali od vejice na vejico in vsakokrat iz grozda rdečih jagod poizkusili kakšno odtrgati in jo pozobati. Bili so tako urni, da jih na mobilni telefon nisem uspela ujeti oz. narediti kakšne lepe fotografije. Zato sem fotografijo meniščka za ta prispevek povzela iz internetnih strani.

Menišček z značilno črno glavico z belo liso

Menišček je najmanjša evropska sinica. Prepoznamo ga po veliki glavi s podolgovato belo liso na tilniku ter po belih progah na perutih. Menišček živi pretežno v iglastih in mešanih gozdovih od nižin do drevesne meje, najdemo ga tudi v parkih in listnatih gozdovih.

Pa še nekaj zanimivih informacij o divjem bezgu, ki sem jih našla s pomočjo brskalnika na računalniku. Ta čudovit grm raste po vsej Sloveniji, največ pa ga je v gorskem pasu vse do 1700 m visoko. Najpogosteje je na gozdnih robovih, kjer so tla sveža, rahla in humozna. Ima zelo plitev in razvejan koreninski sistem. Bogato odganja iz korenin, zato dobro varuje tla pred erozijo. Cvetovi so rumenkasto zeleni v pokončnih jajčastih grozdih. Oprašujejo jih čebele, muhe in veter. Cveti od aprila do junija. Iz cvetov se razvijejo rdeči plodovi, ki so hrana pticam, pa tudi drugim gozdnim živalim.

Živordeče jagode divjega bezga.

Les divjega bezga so nekoč uporabljali za izdelavo različnih izdelkov ljudske obrti. Listje se lahko uporablja za odganjanje mrčesa. Surovi plodovi niso užitni, zato jih je treba termično obdelati. Iz njih moramo pred predelavo odstraniti semena, ki so strupena. Plodovi so se včasih uporabljali pri odpravljanju nespečnosti, saj vsebujejo snovi, ki povzročajo zaspanost.

Nevenka Kanduč

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

NA SELITVENI POTI PTIC

Morda zavestno ali nezavestno opazujemo in se ne zamislimo, da življenje prebivalcev planeta Zemlje poteka tako na zemlji, pod njo, v vodi in zraku.

Ključnega pomena za preživetje ptic selivk so postajališča na njihovi selitveni poti. To so predvsem mokrišča, kjer se lahko nahranijo, obnovijo zaloge in odpočijejo. Za ptice selivke so postajališča enako pomembna kot bencinske črpalke za potnike v prometu.

Mladih osebkov selitvene poti ne učijo starši, ampak imajo genski zapis, ki z leti optimizirajo selitveno pot. O iskanju poti imajo podedovan nagon o smeri in času selitve. Orientirajo se po soncu, luni, zvezdah, reliefu (gore, ravnice, ožine) in magnetizmu. Manjše ptice pevke se selijo ponoči, večje ptice in ptice ujede pa se selijo podnevi in za jadranje uporabljajo termodinamiko. Selitev ptic je sezonskega značaja (zima, mraz), zaradi pomanjkanja hrane (suša) in zaradi gnezditve. Selitve delimo na dolge in krajše razdalje ter delne selitve, od katerih se odseli le del osebkov. Invazivne selivke pinože se selijo na sever Evrope, kadar bukev bogato obrodi žir.

Na selitveni poti ptic so postajališča življenjskega pomena, da se ptice spočijejo (po dolgem letu še dva dni izgubljajo na teži), nahranijo in pridobijo nekaj zaloge,

saj selitvena pot traja več tednov. To so za ptice veliki napori, zato potrebujejo več hrane. Pred večjimi ekološkimi barierami je selitev izjemen del njihovega življenja. Ptice selivke so ogrožene zaradi izgube postajališč - za vodne ptice mokrišča.

Labodi so velike vodne ptice iz družine plovcev.

Kam se ptice selijo, spremljamo s sodobnimi raziskovalnimi metodami GPS telemetrijo, lokatorjem, obročkanjem in radarsko pri nočnoselitvenih valih. Selitev progastorepega kljunača so spremljali na njegovi selitveni poti in v 8 dneh je preletel 12.000 km, seli se iz Nove Zelandije na Aljasko in obratno. V Sloveniji poteka spremljanje ptic že 90 let.

Vse ptice ne odletijo v tople kraje.

Na selitveni poti ptic je nevarnost trkov med žicami, kar posledično povzroči motnje na omrežju. Ptice navpične objekte vidijo, slabše pa vodoravne. Ogrožene so tudi zaradi pobijanja in ilegalnega lovljenja.

Verjetno ni ptice, ki pri ljudeh vzbuja toliko pozornosti kot BELA ŠTORKLJA, saj njena

vsakoletna vrnitev v gnezdo razveseljuje prebivalce naselij, kjer gnezdijo štoklje. Kam se selijo naše štoklje, so spremljali s pomočjo GPS telemetrije (ki jo osebkju pritrldijo med krila in se polni s pomočjo sonca) in ugotovili, da je ptič avgusta odletel, od novembra naprej pa prezimoval v Nigeriji. Štoklji (mladiča) ZURI in FORTUNA , obe iz istega gnezda, sta odleteli opremljeni z lokatorjem, vsaka zase, časovno različno, vendar po isti selitveni poti do Čada, obe pa sta prezimovali v Tanzaniji.

Marija Kastelic

MINUTKA ZA POEZIJO

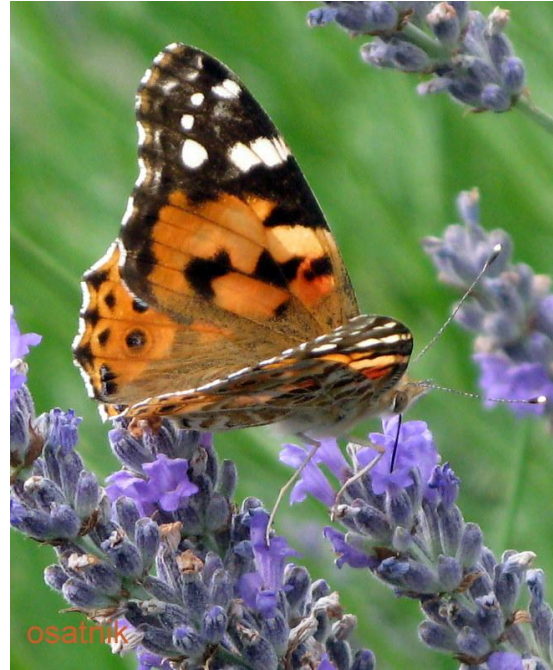
POTEPINSKI OSATNIK

*Osatnika hudo že zebe -
da ne zmrzne brez potrebe
nekam moral bo oditi
mrzle kraje zapustiti*

*po svojih letal bo poteh
čisto nizko, prav ob tleh
saj ob zemlji je toplo
visoko v zraku pa mrzlo*

*potoval bo čez planine,
čez kotline in doline
potoval bo čez pogorja
in zajadral preko morja*

*potem pa afriška divjina
bo sprejela potepina
podarila mu poletje
veliko rož za preživetje.*

Osatnik na sivki

Med evropskimi selivci preleti največje razdalje osatnik (od severnih robov Sahare in celo do Anglije, Finske, Islandije – in nazaj!)

Zelo dolga popotovanja si privoščijo tudi admirali, smrtoglavci, velerilci, precej krajša pa lastovičarji, nekateri belini, mali koprivar, dnevni pavlinček, citronček. Letijo nizko ob tleh, kjer je topleje kot visoko v zraku.

Alenka Dobeic